

Η αναγκαιότητα αναβάθμισης της λειτουργίας του θεσμού του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΣΕΠ) στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

*Λαγουδάκος Μιχάλης Γ., ΗΜ & ΜΥ Ε.Μ.Π
Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ12*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα τελευταία χρόνια και ειδικά σήμερα παρατηρούμε απότομες μεταβολές σε οικονομικό και τεχνολογικό επίπεδο και οι συνεχείς αλλαγές στα εκπαιδευτικά δεδομένα έχουν αυξήσει τα διλήμματα των νέων όσον αφορά την επιλογή σπουδών και επαγγέλματος. Το σχολείο καλείται να βοηθήσει το μαθητή να διαμορφώσει μορφωτικό και κοινωνικό ρόλο ικανό να ανταποκριθεί με επιτυχία στις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές αποφάσεις. Το εργαλείο που εξυπηρετεί το σκοπό είναι ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός (ΣΕΠ). Ο θεσμός εκτός από την εφαρμογή του στην τάξη στο πλαίσιο των ωρολογίων προγραμμάτων εφαρμόζεται και υποστηρίζεται, τόσο στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων των ΚΕΣΥΠ, όσο και με την εφαρμογή προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας στο πλαίσιο των σχολικών δραστηριοτήτων.

Τα αποτελέσματα της έρευνας επισκόπησης που πραγματοποιήθηκε την άνοιξη του 2012 με ερωτηματολόγια που δόθηκαν στους εκπαιδευτικούς που εμπλέκονται στο Σ.Ε.Π. σε σχολεία της ΔΔΕ Β' Αθήνας έδειξαν ότι η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών έχει ελλιπή επιμόρφωση στο ΣΕΠ. Οι εκπαιδευτικοί που έχουν αναλάβει αυτό το έργο έχουν θετική στάση για τον τρόπο που λειτουργεί, για το ρόλο που καλείται να παίξει καθώς και για τη θέση των ίδιων μέσα στο ευρύτερο εκπαιδευτικό πλαίσιο. Δεν υπάρχει όμως ικανοποιητική αποδοχή του θεσμού από τους εκπαιδευτικούς άλλων ειδικοτήτων και τους γονείς και στήριξη από τους Διευθυντές, ώστε να αντεπεξέλθουν στο δύσκολο έργο τους. Συμπερασματικά, θεωρούν ότι τόσο το μάθημα του ΣΕΠ, όσο και οι ίδιοι, δεν τυγχάνουν της αναγνώρισης που αρμόζει σε έναν τέτοιο θεσμό.

Οι εκπαιδευτικοί δεν αισθάνονται επαρκείς ώστε να αντεπεξέλθουν στις σημερινές απαιτήσεις και θα επιθυμούσαν να καταρτιστούν σε θέματα ΣΕΠ, στα οποία τώρα υστερούν. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση θα μπορούσε να αντιμετωπίσει το πρόβλημα επιμόρφωσης μεγάλου αριθμού καθηγητών.

ABSTRACT

In recent years and more specifically nowadays, we can notice abrupt changes at a financial and technological level and the continuous changes in educational data have increased the youngster's dilemmas concerning the choice of the field of studies and that of the vocation. The school is asked to help the students develop an educational and social role, competent enough to successfully respond to their educational and vocational choices. The tool for doing so is Vocational Guidance and Counselling (SEP). Apart from SEP's implementation in class, as it is scheduled to be taught, it is also implemented and supported both in the frame of the activities carried out by the Vocational and Guidance Centers (KESYP) and through the implementation of Career Studies Programmes in the framework of school activities. To fulfill this aim, a survey was conducted in the spring of 2012. Questionnaires were distributed to teachers who serve in schools of the Second Department of Education of the Directorate of Secondary Education of Athens. The results of the survey showed that the majority of teachers has inadequate training in Vocational Guidance and Counselling. The teachers who are responsible have been assigned this task have a positive attitude towards the way Vocational Guidance and Counselling is implemented, for the role it will play for the students' future, as well as for their own position within the broader educational framework. Nevertheless, the institution is not satisfactorily accepted by teachers of other subjects and by parents. Moreover, school headmasters do not support them so that they can cope with this difficult task. In conclusion, they think that both they themselves and the Vocational Guidance and Counselling as a school subject are not recognized as it would be appropriate for such an institution.

The teachers do not feel competent so as to meet modern educational needs and they would be willing to receive training in Vocational Guidance and Counselling where now they feel incompetent. A great number of teachers could probably be trained through distance learning training programmes.

Η έννοια του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΣΕΠ)

Ο μαθητής καλείται πολύ νωρίς, στην πρώτη Λυκείου, να πάρει αποφάσεις καθοριστικές για όλη τη ζωή του μέσα σε ένα δαιδαλώδες εκπαιδευτικό και εργασιακό περιβάλλον. Το σχολείο έχει υποχρέωση να τον βοηθήσει να διαμορφώσει μορφωτικό και κοινωνικό ρόλο ικανό να ανταποκριθεί με επιτυχία στις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές αποφάσεις. Για το σκοπό αυτό θεσπίστηκε ο θεσμός του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΣΕΠ). Ο θεσμός, εκτός από την

εφαρμογή του στην τάξη στο πλαίσιο των ωρολογίων προγραμμάτων, εφαρμόζεται και υποστηρίζεται τόσο στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων των ΚΕΣΥΠ, όσο και με την εφαρμογή προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας στο πλαίσιο των σχολικών δραστηριοτήτων.

Έχει ορισθεί από το Υπουργείο Παιδείας, ότι ο ΣΕΠ είναι η παροχή βοήθειας προς τους μαθητές κατά τα διάφορα στάδια της ανάπτυξής τους για να :

- συνειδητοποιήσουν και να καλλιεργήσουν τις δυνατότητές τους,
- αναπτύξουν τις κλίσεις και δεξιότητές τους,
- συσχετίσουν τα σχέδιά τους με την πραγματικότητα,
- οργανώσουν τις προσπάθειές τους και να σχεδιάσουν το μέλλον τους,
- μάθουν να παίρνουν αποφάσεις για θέματα που τους αφορούν
- διεκδικούν τη συμμετοχή τους στο κοινωνικό γίνεσθαι, σε σχέση με τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές τους επιλογές.

Επαγγελματικός προσανατολισμός δε σημαίνει λοιπόν απλά την παροχή πληροφοριών και συμβουλών από ειδικούς στο αντικείμενο, **αλλά τη διδασκαλία και μάθηση των ικανοτήτων και τον τρόπο σκέψης που χρειάζονται οι νέοι, για να αποφασίζουν τις σπουδές και το επάγγελμα που θα διαλέξουν τώρα αλλά και στο μέλλον, αφού δημιουργήσουν μία εικόνα για τους ίδιους και το επαγγελματικό τους περιβάλλον.** Η επίτευξη των στόχων αυτών είναι δηλαδή μία μακρόχρονη διαδικασία, οπότε ο επαγγελματικός προσανατολισμός πρέπει να αρχίζει από νωρίς στη ζωή του ατόμου, τουλάχιστον από τότε που πρέπει να πάρει την πρώτη απόφαση σχετικά με το ποιον κλάδο να ακολουθήσει, αλλά και να αποκτήσει διά βίου ικανότητες διερεύνησης δεδομένων και λήψης απόφασης στο ευμετάβλητο επαγγελματικό περιβάλλον που καλείται να ζήσει (ΥΠΕΠΘ-Γ2/6646/20.Ι 1.97).

Παρά την αποδοχή της αναγκαιότητας του ΣΕΠ και τις προσπάθειες που έχουν γίνει κατά καιρούς με επιμορφώσεις, δημιουργία δομών (ΚΕΣΥΠ, ΓΡΑΣΕΠ, ΓΡΑΣΥ), την τελευταία εκπαιδευτική περίοδο παρατηρείται μαρασμός του θεσμού ως επακόλουθο της οικονομικής κρίσης και έλλειψης κοινοτικών προγραμμάτων. Μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι σχεδόν «κατεδαφίστηκε» ο θεσμός στη δημόσια εκπαίδευση της χώρας μας. Δεδομένης μάλιστα της τάσης να εντάσσονται πολλές ενέργειες στην προσπάθεια για την οικονομική αποκατάσταση της χώρας θα πρέπει να επισημάνουμε ότι οι αντίστοιχες δομές δεν χρηματοδοτούνται τακτικά, σταμάτησαν οι επιμορφώσεις και ελαττώθηκε το προσωπικό που εμπλέκεται στο ΣΕΠ.

Με μια σειρά αποφάσεων όπως η αναστολή της λειτουργίας των Γραφείων Σύνδεσης με την Αγορά Εργασίας και Επαγγελματικού Προσανατολισμού στα Επαγγελματικά Λύκεια, η αφαίρεση από το ωρολόγιο πρόγραμμα της Α΄ Τάξης των Λυκείων της διδασκαλίας του

ΣΕΠ, η ερημοποίηση των Γραφείων Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΓΡΑΣΕΠ) σε Γυμνάσια, Γενικά Λύκεια, Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και η απογύμνωση από στελέχη των Κέντρων Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΚΕΣΥΠ), προδιαγράφεται η διάλυση του θεσμού.

Η έρευνα που υλοποιήσαμε σε εκπαιδευτικούς ΣΕΠ έρχεται να αναδείξει τις απόψεις των καθηγητών ΣΕΠ για το σήμερα και το αύριο του θεσμού.

Αντικείμενο της Έρευνας

Σκοπός της έρευνας ήταν η διερεύνηση των απόψεων για την αναγκαιότητα και τη μορφή του ΣΕΠ και των επιμορφωτικών αναγκών των εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της ΔΔΕ/Β' Αθήνας που εμπλέκονται στο ΣΕΠ με διάφορους τρόπους:

- α) Εφαρμόζουν το Σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό στα Γυμνάσια το σχολικό έτος 2011-2012
- β) Υλοποιούν προγράμματα Αγωγής Σταδιοδρομίας σε Γυμνάσια – Λύκεια – ΕΠΑΛ το σχολικό έτος 2011-2012
- γ) Έχουν εμπειρία ως Σύμβουλοι ΣΕΠ σε ΚΕΣΥΠ –ΓΡΑΣΕΠ –ΓΡΑΣΥ στη τελευταία περίοδο εφαρμογής των δομών.

Ως ερευνητικό εργαλείο χρησιμοποιήθηκε ανώνυμο γραπτό ερωτηματολόγιο, το οποίο διενεμήθη στον πληθυσμό-στόχο. Το ερωτηματολόγιο, ως γνωστό, εξασφαλίζει μικρό χρόνο διεξαγωγής της έρευνας σε αρκετά μεγάλο δείγμα.

Συμπεράσματα – Προτάσεις

Οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν Σ.Ε.Π. αποτελούν ένα ετερογενές σύνολο σε σχέση με το βασικό γνωστικό αντικείμενο των σπουδών τους. Αρκετοί από τους εκπαιδευτικούς που διδάσκουν Σ.Ε.Π. ίσως να μη σκέφθηκαν ότι κάποτε θα διδάξουν ένα αντικείμενο το οποίο δεν έχουν σπουδάσει ή προσεγγίσει με κάποιο οργανωμένο και συστηματικό τρόπο. Ποσοστό 16,4% όσων απάντησαν ανήκουν στους κλάδους ΠΕ05, 16,4% ΠΕ18 και το 10,9% στον κλάδο ΠΕ17. Πάνω από 5 έτη προϋπηρεσίας στο ΣΕΠ εμφάνισε ποσοστό 43,6% και με εκπαιδευτική προϋπηρεσία πάνω από 25 έτη εμφάνισε το μεγαλύτερο ποσοστό, της τάξης του 34,5%. Επιβεβαιώνεται το ότι πολλοί εκπαιδευτικοί εφαρμόζουν το ΣΕΠ για τη συμπλήρωση ωραρίου γι' αυτό εμπλέκονται κυρίως οι ειδικότητες που έχουν πρόβλημα αναθέσεων. Επομένως είναι πιθανόν το ατομικό αυτό στοιχείο να επιδρά σημαντικά στην εκπαιδευτική διαδικασία και επηρεάζει την επαγγελματική τους στάση. Απαιτείται η εκπαίδευση των καθηγητών ΣΕΠ στο νέο γνωστικό αντικείμενο και η κάλυψη όλων των σχολείων από ειδικευμένους Συμβούλους Επαγγελματικού Προσανατολισμού, που θα επιμορφώνουν τους καθηγητές και θα συντονίζουν τις δράσεις ΣΕΠ.

Οι περισσότεροι από τους εκπαιδευτικούς Σ.Ε.Π. δεν έχουν καταρτιστεί σε ζητήματα που σχετίζονται με το θεσμό, λιγότεροι από τους μισούς έχουν επιμορφωθεί, αναλυτικότερα μόνο το 40% έχει σημαντική μακρόχρονη επιμόρφωση και η πλειοψηφία 60% έχει ταχύρρυθμη ανεπαρκή επιμόρφωση ή καμία επιμόρφωση ΣΕΠ. Ποσοστό μόλις 2,44% κατέχει μεταπτυχιακό και 1,63% διδακτορικό δίπλωμα στη Συμβουλευτική.

Οι απαντήσεις δείχνουν ότι μόνο οι μισοί εκπαιδευτικοί κάνουν το μάθημα από προσωπική επιλογή και όχι για τη διευθέτηση του προγράμματος του σχολείου ή τη συμπλήρωση του ωραρίου τους και αναφερόμαστε στη ΔΔΕ Β' Αθήνας, ασφαλώς στην επαρχία τα πράγματα είναι χειρότερα. Η κατάσταση αυτή έχει φυσικά βελτιωθεί από αυτή που κατέγραψε έρευνα του Δημητρόπουλου (1986), όπου περίπου το 70% των εκπαιδευτικών Σ.Ε.Π. δίδασκαν παρά τη θέλησή τους. Η συμπλήρωση του ωραρίου των καθηγητών είναι προφανώς σε προτεραιότητα από την ανάθεση του μαθήματος σε εκπαιδευτικούς που έχουν τις προϋποθέσεις να διδάξουν το μάθημα. Απαιτείται αλλαγή του τρόπου ανάθεσης του μαθήματος, πρέπει να διδάσκεται μόνο από εκπαιδευτικούς που έχουν την κατάλληλη εκπαίδευση και επιμόρφωση στο Σ.Ε.Π. .

Τα τελευταία χρόνια όμως, μετά την έκρηξη που γνώρισαν τα προγράμματα καινοτόμων δράσεων κατά την προηγούμενη δεκαετία, καταγράφεται μια τάση εξασθένισης του ενδιαφέροντος προς αυτά, κάτι που οφείλεται στην αύξηση των υποχρεώσεων των μαθητών ιδιαίτερα των Λυκείων, στην καχυποψία και τις αντιστάσεις μερίδας εκπαιδευτικών αλλά και διευθυντών απέναντι στα προγράμματα, διότι βλέπουν την κατεστημένη τάξη να διαταράσσεται και τους εαυτούς τους να ξεβολουούνται (Σολομών, 2000). Τα προγράμματα **Αγωγής Σταδιοδρομίας** δεν υλοποιούνται σε ικανοποιητικό βαθμό ούτε από τους καθηγητές που εμπλέκονται στο ΣΕΠ.

Χρειάζεται ενημέρωση και συντονισμός από υπηρεσιακούς παράγοντες των διευθύνσεων εκπαίδευσης και κατάρτιση των εκπαιδευτικών σε οργάνωση και υλοποίηση καινοτόμων προγραμμάτων. Στο έργο αυτό μπορεί να βοηθήσουν **οι Σχολικοί Σύμβουλοι και η επιτροπή παρακολούθησης προγραμμάτων σχολικών δραστηριοτήτων** της κάθε Διεύθυνσης Εκπαίδευσης. Επιπλέον, ενδιαφέρον θα ήταν να διερευνηθεί η δυνατότητα ένταξης των προγραμμάτων καινοτόμων δράσεων με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, που τα διαφοροποιούν από τα άλλα γνωστικά αντικείμενα, μέσα στα πλαίσια του προγράμματος του σχολείου.

Οι εκπαιδευτικοί ΣΕΠ έχουν **σχετικά θετική στάση** για το θεσμό, είναι ικανοποιημένοι από την ενασχόλησή τους με το Σ.Ε.Π και την επικοινωνία-συνεργασία με τους μαθητές, υπάρχει όμως έντονος

προβληματισμός για την στάση των άλλων καθηγητών και του Διευθυντή. Επίσης δεν είναι ικανοποιημένοι από την συνεργασία με άλλους φορείς που εμπλέκονται με το Σ.Ε.Π. (ΚΕΣΥΠ, ΕΚΕΠ, Υπουργείο Παιδείας), τους γονείς των μαθητών, τους τοπικούς φορείς (Δήμος, Επιχειρήσεις), τις ώρες που διατίθενται από το πρόγραμμα για το Σ.Ε.Π. και για το προσφερόμενο διδακτικό και εποπτικό υλικό.

Μέσα από έλεγχο συσχετίσεων ανεξάρτητων και εξαρτημένων μεταβλητών t-test και One-Way ANOVA, επιβεβαιώθηκε η άποψη ότι αυξάνεται η θετική στάση του εκπαιδευτικού για το αντικείμενο και η αίσθηση ικανοποίησης από την ενασχόληση με το Σ.Ε.Π. με την επιμόρφωση στο ΣΕΠ, την επιθυμία του να αναλάβει το ΣΕΠ, την ηλικία και τα έτη προϋπηρεσίας, λόγω εμπειρίας, γνώσεων, καλών σχέσεων, αυτοπεποίθησης κ.α. **Οι έμπειροι και επιμορφωμένοι εκπαιδευτικοί**, οι οποίοι έχουν πειστεί για την αναγκαιότητα και χρησιμότητα του θεσμού, είναι ευχαριστημένοι και αποτελεσματικοί. Συχνά όμως και γι' αυτούς το περιρρέον εκπαιδευτικό περιβάλλον λειτουργεί αρνητικά στην εφαρμογή του Σ.Ε.Π στη σχολική τάξη.

Μετά την παραπάνω περιγραφή, θεωρείται απαραίτητη η οργάνωση και λειτουργία ενός συστήματος επιμόρφωσης στη βάση διερεύνησης των επιμορφωτικών αναγκών των συγκεκριμένων εκπαιδευτικών και στο πλαίσιο εφαρμογής των χαρακτηριστικών της εκπαίδευσης ενήλικων επιμορφούμενων.

Από την έρευνα κατεγράφησαν τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι καθηγητές κατά την εφαρμογή του ΣΕΠ που είναι: **η αβεβαιότητα για το μέλλον του θεσμού, η έλλειψη επιμόρφωσης, η έλλειψη επικοινωνίας με κάποιο συντονιστή (ΚΕΣΥΠ-ΠΙ-Υπουργείο), ο ελλιπής εξοπλισμός/εποπτικά μέσα, η απαξιωτική συμπεριφορά των γονέων, η απαξιωτική συμπεριφορά του Διευθυντή και των συναδέλφων, η απαξιωτική συμπεριφορά των μαθητών και η έλλειψη πληροφόρησης.** Εστιάζοντας στα πρώτα θα παρατηρήσουμε ότι χρειάζεται να δημιουργηθεί ένα συγκεκριμένο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας του ΣΕΠ. Ερωτηματικά δημιουργεί το ότι ο τελευταίος νόμος Ν.3848/2010 που αναφέρεται στην επιλογή στελεχών της εκπαίδευσης δεν μνημονεύει

Οι δομές των ΚΕΣΥΠ σήμερα υπολειτουργούν με ένα Σύμβουλο χωρίς καθορισμένα προσόντα, σε ένα μεταβατικό στάδιο, συνήθως με παράταση λειτουργίας για ένα έτος. Δεν υπάρχει ουσιαστική διασύνδεση διοίκησης, παρακολούθησης, επιμόρφωσης μεταξύ της δομής ΣΕΠ και της διεύθυνσης. Η χαλαρότητα αυτή καλλιεργεί την πλημμελή λειτουργία του θεσμού.

Σύμφωνα με την έρευνα οι παράγοντες που θα συμβάλλουν στην επιτυχία του θεσμού του ΣΕΠ είναι:

- Στήριξη από τον Διευθυντή της σχολικής μονάδας: 85,5%.

- Ο θεσμός του ΣΕΠ να επεκταθεί σε όλο το Λύκειο - ΕΠΑΛ – ΕΠΑΣ: 83,6%.

- Σύνδεση του ΣΕΠ με την αγορά εργασίας: 81,8%.
- Απαιτούνται καλύτερα δομημένα τεστ ΣΕΠ: 63,6%.

Ένα άλλο στοιχείο που τονίζεται από την έρευνα είναι η αλλαγή νομικού πλαισίου. Για να γίνει αναβάθμιση του ΣΕΠ πρέπει:

- Οι δομές ΣΕΠ: ΚΕΣΥΠ-ΓΡΑΣΕΠ-ΓΡΑΣΥ να επαναλειτουργήσουν με ενισχυμένη στελέχωση από έμπειρα στελέχη: 43,48%
- Επανεξέταση του ΣΕΠ στο ωρολόγιο πρόγραμμα της Α΄ Λυκείου και επέκτασή του στη Γ΄ Λυκείου: 35,87%

Στη σημερινή κατάσταση κρίνεται απαραίτητο να υπάρχει καταρτισμένος σύμβουλος ΣΕΠ στο σχολείο, με τον οποίο θα υπάρχει άμεση συνεργασία του ΚΕΣΥΠ, της διεύθυνσης και των τοπικών φορέων. Θα πραγματοποιεί ημερίδες για εκπαιδευτικούς και γονείς που θα τονίζεται ο ρόλος και η σημασία του μαθήματος του ΣΕΠ στη μελλοντική επαγγελματική εξέλιξη του μαθητή. Η πλήρωση των θέσεων ΣΕΠ πρέπει να γίνεται αποκλειστικά και μόνο με εκπαιδευτικούς που έχουν προηγουμένως εκπαιδευτεί και καταρτιστεί ειδικά για τις ανάγκες του μαθήματος του ΣΕΠ.

Στο εκπαιδευτικό μας σύστημα δεν υπάρχει αξιόπιστη δομή επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. Στην έρευνα φαίνεται η απογοήτευση μέσα από την αξιολόγηση της επιμόρφωσης στην επαγγελματική ζωή:

- Στην ειδικότητα: θετική θέση έχει ποσοστό 36,4%
- Στο ΣΕΠ : θετική θέση έχει ποσοστό 34,5%

Οι Παράγοντες για τους οποίους κρίνεται αναγκαία η επιμόρφωση είναι:

- Εξοικείωση με τα ψυχομετρικά Εργαλεία (ΤΕΣΤ Π.Ι) : 78,2%
- Απόκτηση πρακτικών ικανοτήτων Συμβουλευτικής : 76,4%
- Σωστή ενημέρωση για την αγορά Εργασίας : 70,9%

Φορέας κατάλληλος για επιμόρφωση σε θέματα ΣΕΠ είναι:

- Πανεπιστήμια: 70,9%
- ΑΣΠΑΙΤΕ (ΣΕΛΕΤΕ): 54,5%
- ΚΕΣΥΠ: 36,4%
- Ιδιωτικοί φορείς Συμβουλευτικής : 34,5%
- ΕΚΕΠ: 32,7%
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (ΙΕΠ): 23,6%
- ΠΕΚ: 14,5%
- Έμπειροι συνάδελφοι στα πλαίσια του σχολείου: 14,5%

Θέματα ΣΕΠ-Συμβουλευτικής που απαιτούνται να καλύψουν τις επιμορφωτικές ανάγκες των καθηγητών ΣΕΠ είναι:

- Δεξιότητες Συμβούλου: 70,9%
- Διαμόρφωση εκπαιδευτικού υλικού ΣΕΠ: 60%

- Αυτογνωσία – Αυτοαντίληψη: 56,4%
- Μεθοδολογία έρευνας: 52,7%
- Μεθοδολογία Υλοποίησης Προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας: 43,6%

Οι εκπαιδευτικοί ως ενήλικες, επιθυμούν τη συμμετοχή τους στο σχεδιασμό επιμορφωτικού προγράμματος ΣΕΠ-Συμβουλευτικής, παραδόξως όμως τα ποσοστά που καταγράψαμε είναι πολύ μικρότερα των αναμενόμενων.

Συμμετοχή των εκπαιδευομένων :

- Στη διερεύνηση των Επιμορφωτικών αναγκών: 60%
- Στον καθορισμό του χρόνου και τόπου πραγματοποίησης: 54,5%
- Στον καθορισμό των στόχων του προγράμματος: 41,8%
- Στον καθορισμό των μαθησιακών ενοτήτων: 40%
- Στην επιλογή των επιμορφωτών: 32,7%
- Στον καθορισμό της διάρκειας του προγράμματος: 27,3%
- Καμία συμμετοχή: 5,5%

Σημαντικά στοιχεία για τον σχεδιασμό ενός επιμορφωτικού προγράμματος ΣΕΠ/Συμβουλευτικής είναι οι βιωματικές ασκήσεις, η επικοινωνία, η πρακτική άσκηση, η συμβουλευτική διαδικασία και η εμπύχωση της ομάδας. Οι βιωματικές τεχνικές θεωρούνται αναγκαίες από την έρευνα σε ποσοστό 87,3%, καθώς αυτές διασφαλίζουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο την ενεργητική συμμετοχή των επιμορφούμενων ως ενήλικων εκπαιδευόμενων και συντελούν στην πλήρη διαγραφή του «κύκλου» μάθησης, αφού αυτός περιέχει συστηματική σκέψη και θεωρητική εμβάθυνση και ταυτόχρονα δράση-πράξη που οδηγεί σε νέα επεξεργασία και ανάλυση (Rogers, 1999, Κόκκος, 1999).

- Βιωματικές Ασκήσεις: 87,3%
- Επικοινωνία: 85,5%
- Πρακτική άσκηση: 83,6%
- Συμβουλευτική διαδικασία: 81,8%
- Εμπύχωση Ομάδας: 80%
- Χρήση Η/Υ-Λογισμικό ΣΕΠ: 76,4%
- Στενή συνεργασία επιμορφωτών-επιμορφωμένων: 72,7%
- Σχεδιασμός Προγραμμάτων: 61,8%

Το περιεχόμενο ενός επιμορφωτικού προγράμματος ΣΕΠ πρέπει να έχει κυρίως πρακτικό ενδιαφέρον, δηλαδή γνώσεις – δεξιότητες χρήσιμες για το καθημερινό τους έργο.

- Κυρίως πρακτικό ενδιαφέρον: 78,2%
- Θεωρητικό και Πρακτικό ενδιαφέρον: 69,1%

- Περισσότερο Πρακτικό και λιγότερο Θεωρητικό ενδιαφέρον: 56,4%
- Κυρίως θεωρητικό ενδιαφέρον: 29,1%
- Περισσότερο Θεωρητικό και λιγότερο Πρακτικό ενδιαφέρον: 7,3%

Οι παράγοντες που δυσκολεύουν την παρακολούθηση ενός επιμορφωτικού προγράμματος ΣΕΠ/Συμβουλευτικής έχουν σχέση με την απόσταση του επιμορφωτικού κέντρου από τον τόπο κατοικίας, τις οικογενειακές υποχρεώσεις και δεσμεύσεις και το χρόνο που απαιτείται για να φτάσουν στο επιμορφωτικό κέντρο.

Τα σημαντικότερα κίνητρα για συμμετοχή σε ένα πρόγραμμα επιμόρφωσης είναι:

- Εσωτερικά κίνητρα - Γνώσεις: 92,7%
- Πιστοποίηση της επιμόρφωσης: 63,6%
- Μοριοδότηση της επιμόρφωσης: 60%
- Οικονομική ενίσχυση επιμορφωμένου: 32,7%

Οι εκπαιδευτικοί ως ενήλικες προτιμούν βιωματικές, συμμετοχικές τεχνικές στην επιμόρφωσή τους σε ποσοστό 96,45% .

Η μορφή του προγράμματος επιμόρφωσης ΣΕΠ που προτιμούν είναι συνδυασμός συμβατικής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Επικρατεί η μέθοδος της ΑεξΑΕ σε συνδυασμό με ομαδικές συναντήσεις (ΟΣΣ) που θα καταλήγουν σε κατοχυρωμένο τίτλο σπουδών (ΜΔΕ).

- Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Ειδίκευσης: 67,3%
- Ετήσιο Πρόγραμμα κατάρτισης: 36,4%
- Εβδομαδιαίο ταχύρυθμο πρόγραμμα βασικών δεξιοτήτων: 20%
- Εξαμηνιαίο Πρόγραμμα κατάρτισης: 16,4%

Επίλογος

Πιστεύοντας απόλυτα στην αναγκαιότητα του θεσμού του ΣΕΠ και στη σημαντικότητά του για την ανάπτυξη όλου του κοινωνικού συστήματος έχουμε την πεποίθηση ότι υπάρχει η δυνατότητα να γίνουν αξιόλογες κινήσεις μέσω της εφαρμογής μέτρων, δράσεων και ουσιαστικών μετασχηματιστικών ενεργειών σε επίπεδο δομών, για την καλύτερη δυνατή απόδοση του θεσμού. Στο πλαίσιο αυτών των ενεργειών είναι απαραίτητη η επιμόρφωση των καθηγητών ΣΕΠ, και των Συμβούλων, η στελέχωση των δομών (ΚΕΣΥΠΙ-ΓΡΑΣΕΠ) , η ενημέρωση και ο συντονισμός των προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας, και η νομοθετική κάλυψη του θεσμού με συγκεκριμένο οργανόγραμμα. Είναι απαραίτητη η δημιουργία ενός πλαισίου λειτουργίας και αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας, των πρακτικών και

πολιτικών που θα χρησιμοποιούνταν ως δείκτες για τη βελτίωση και αναθεώρηση του ισχύοντος συστήματος .

Είναι αναγκαία η εμπλοκή της τοπικής κοινωνίας, δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, χωρίς προκαταλήψεις και αγκυλώσεις, ώστε να υπάρξει αμφίδρομη επικοινωνία μεταξύ σχολείου και περιβάλλοντος.

Χρειάζεται να αναπτυχθούν μηχανισμοί ενεργητικής εμπλοκής των λειτουργών του θεσμού σε μία ανοιχτή και ανατροφοδοτική επικοινωνία μεταξύ αυτών, εκείνων που την σχεδιάζουν και εκείνων που εξυπηρετούνται.

Βιβλιογραφία

- Αθανασούλα – Ρέππα, Α. (1999). Ο Εκπαιδευτικός Οργανισμός και το Ευρύτερο Κοινωνικό του Περιβάλλον, στο: Α. Κόκκος (Επιμ.), *Κοινωνική και Ευρωπαϊκή Διάσταση της Εκπαιδευτικής Διοίκησης τ. Γ'* (σ. 45 – 97) ΕΑΠ, Πάτρα
- Βάγγερ, Α. (2002). Ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Στο: Μ. Κασσωτάκης (Επιμ.), *Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός*, (σ 421 – 432). Αθήνα: Τυπωθήτω
- Βάμβουκας, Μ., (1991), *Εισαγωγή στην Ψυχοπαιδαγωγική Έρευνα και Μεθοδολογία*, εκδ. Γρηγόρης, Αθήνα.
- Βεργίδης, Δ. (1999). *Σχεδιασμός και δόμηση προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων*. Τόμος Γ', Πάτρα, Ε.Α.Π.
- Βεργίδης, Δ., (1998). *Προϋποθέσεις της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών*, Εκπαιδευτική Κοινότητα, τ. 45, σ. 38-41.
- Δημητρόπουλος, Ε. Γ. (1996). *Σχολικός Εκπαιδευτικός και Επαγγελματικός Προσανατολισμός και Συμβουλευτική*. Μέρος Πρώτο. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Καλούρη - Αντωνοπούλου, Ο. (1992). *Η Συμβουλευτική στην εκπαίδευση, Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, τ.24-25, σ.41-49.
- Λαγουδάκος, Μ., (2011). *Στάσεις των εκπαιδευτικών απέναντι στην επιμόρφωσή τους σε καινοτόμα προγράμματα: Το παράδειγμα της Αγωγής Σταδιοδρομίας – ΣΕΠ*. Δ.Ε./ Ε.Α.Π., Πάτρα
- Λαγουδάκος, Μ., Μπάλιου, Ε., (2011) « *Η Πολυπολιτισμική διάσταση στο Σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό και ο νέος ρόλος του Συμβούλου ΣΕΠ*» ΕΛΕΣΥΠ: Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού τ. 94-95 /2011, Αθήνα
- Λαγουδάκος, Μ., Χρύση, Μ., (2011) « *Η Διαδικασία της Αυτογνωσίας και ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός μέσα από τη Θεατρική δράση*», ΕΛΕΣΥΠ: Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού τ. 94-95 /2011, Αθήνα

- ΟΕΠΕΚ (2007). *Έρευνα: Συγγραφή μελέτης και διατύπωση προτάσεων διερεύνησης του ΣΕΠ στο σύγχρονο σχολικό περιβάλλον*. Αθήνα
- ΟΕΠΕΚ (2007). *Ανίχνευση επιμορφωτικών αναγκών στη Τεχνική Εκπαίδευση*, Έρευνα 12/2008. Αθήνα
- Π.Ι (2008) . *ΕΡΕΥΝΑ : Προτάσεις βελτίωσης της λειτουργίας του θεσμού του ΣΕΠ στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*, Αθήνα
- Π.Ι (2008). *Έρευνα για Εσωτερική Αξιολόγηση των διαδικασιών υλοποίησης του Έργου «Αναβάθμιση ΚΕΣΥΠ-ΓΡΑΣΕΠ , Β' ΚΠΣ /ΕΠΕΑΕΚ, Αθήνα*
- Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Δ. & Παυλάκος, Ν. (2007). *Εξειδικευμένες Δεξιότητες των Συμβούλων Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην Ελλάδα . Επιθεώρηση Συμβουλευτικής – Προσανατολισμού. τ.80-81.Οκτώβριος-Δεκέμβριος 2007, σ.231-255. ΕΛΕΣΥΠ-Ελληνικά Γράμματα.*